



ORGELCOMMISSIE DER NEDERLANDSE HERVORMDE KERK

Laan Copes van Cattenburch 69
Postbus 80552
2508 GN
Telefoon: 070/469332-20

's-GRAVENHAGE, 25.11.'80

Kerkvoogdij Hervormde Gemeente
OOSTERHESSELEN.-

Zeer Geacht College,

Naar aanleiding van Uw verzoek zenden wij U het volgende Voorlopige Rapport betreffende het huidige orgel in Uw kerkgebouw en de mogelijkheden voor een andere orgelvoorziening in de toekomst. E.e.a. conform artikel 2 van de Generale Regeling.

Het orgel werd blijkens een naamplaatje bij het klavier gemaakt door J.M.W. Stoker te Utrecht-Hilversum. Het instrument is geplaatst in de balustrade, de klaviatuur bevindt zich in de linkerzijwand. De dispositie is als volgt:

MANUAAL:

Prestant	8'	frontpijpen van zink
Viola di gamba	8'	
Holpijp	8'	
Melophone	4'	
Fluit dolce	4'	
Doublet	2'	in de discant aangevuld met een quint 3'

Het pedaal is aangehangen. De klavieromvang is C-f'' de pedaalomvang C-d'. Het grotere pijpwerk is van zink. De uitvoering der onderdelen wijst er op, dat het orgel van omstreeks 1910 dateert. Het pijpwerk en enkele andere onderdelen komen waarschijnlijk uit een Duitse onderdelen fabriek.

De windlade heeft doorspraak, hetgeen duidt op inwendige lekkage. Een goed bedoelde door amateurorgelmakers uitgevoerde lade restauratie is niet in alle opzichten geslaagd. Met name het in de sleepbanen geplakte linnen is een niet voor dit doel geëigend materiaal. De slepen zijn slechts door het uitoefenen van veel kracht heen en weer te bewegen.

Zinken pijpwerk geeft een t.o.v. orgelmetalen pijpwerk een minderwaardige toon. Aan het orgel kan tot onze spijt geen enkele artistieke waarde worden toegekend. Het driedelige front daarentegen heeft echter nog wel enige charme. Het mechaniek funktioneerde tijdens ons bezoek matig. Hoewel er geen storingen waarneembaar waren was de speelaard niet regelmatig.

Er zijn plannen nu het interieur van het kerkgebouw opnieuw in te delen. Daar een consistoriekamer ontbreekt en er de wens leeft het gebouw behalve voor de Eredienst ook voor andere activiteiten te gebruiken, zal dit neerkomen op het aanbrengen van een muur waardoor de ruimte in tweeën wordt gedeeld. In het licht hiervan komen ten aanzien van de orgelvoorziening de volgende probleemstellingen aan de orde.

- Is het huidige instrument te restaureren en kan het eventueel verplaatst worden?
- Indien dit niet het geval is, is er dan een historisch instrument beschikbaar of dient er een nieuw instrument te worden aangeschaft?
- Als een nieuw instrument wordt aangeschaft wat zijn dan de mogelijkheden?
- Moeten er bij verkleining der kerkzaal t.a.v. de acoustiek problemen worden verwacht?
- Welk verwarmingssysteem verdient de voorkeur in verband met een orgel?

Ad a. In principe is het mogelijk het bestaande instrument te restaureren. Dit zou zeker een bedrag vergen van f 40.000,- excl. BTW en advieskosten. Hierbij gaan wij uit van het handhaven van het instrument op de bestaande plaats. Daar aan het instrument geen waarde in artistieke zin kan worden toegekend zien wij dit slechts als een noodoplossing. Een verplaatsing achten wij gezien de hogere kosten niet zinvol. Deze kosten komen dan vrijwel overeen met die van een veel beter nieuw instrument.

Ad b. Het zou een fraaie oplossing zijn indien een historisch instrument kan worden aangekocht. Het is meestal niet zo, dat een gebruikt orgel na restauratie goedkoper blijkt te zijn dan een nieuw. Een eventuele subsidie van de zijde der Overheid is voor de restauratie van een historisch instrument op korte termijn niet te verwachten. De firma Reil te Heerde beschikt overigens over een fraaie historische orgelkas en bijbehorende onderdelen, die zeker in Uw kerk zouden passen. Daar vele delen moeten worden gerestoureerd komen de kosten van dit instrument met \pm 8 registers op ongeveer f 120.000,- excl. BTW en advieskosten. Dit lijkt ons geen haalbare zaak. Er rest dan slechts nieuwbouw.

Ad c. Een goede oplossing is een zgn 4voetspositief met ongeveer zes registers, op één manueel en met een aangehangen pedaal. Verschillende orgelmakers vervaardigen deze instrumenten voor ongeveer f 65.000,- excl. BTW. Een dergelijk instrument kan zowel op een nieuw te maken balkon als op de begane grond worden opgesteld en behoudt, naar de ervaring heeft geleerd, zijn waarde, wanneer U het onverhoopt zou moeten verkopen.

Ad d. Daar wij vele kerken kennen met een maatverhouding als de Uwe na verkleining, voorzien wij in principe geen problemen met de acoustiek, tenzij er materialen worden gebruikt, die een grote geluiddempende werking hebben of juist een hardheid hebben, die een zgn. kelderacoustiek veroorzaakt.

Ad e. In de praktijk blijkt een vloerverwarming het beste systeem. Hierbij is het verschil in temperatuur tussen het vloerniveau en het plafond minimaal, zodat er in principe geen tocht ontstaat. Hierdoor is het micro-klimaat het best beheersbaar. Voor een orgel en overig meubilair en niet te vergeten de mens, is dit de beste oplossing

De punten d. en e. vallen ook onder de competentie van de Bouw- en Restauratiecommissie der Ned. Hervormde Kerk, indien dit nog niet gebeurd is, lijkt het ons zinvol deze commissie alsnog in te schakelen.

Een verdere beraadslaging ten aanzien van het orgel zal een deskundige begeleiding vergen. Wij stellen U voor hiervan te verzekeren door een in het kader van onze commissie werkende professionele adviseur te kiezen, die U verder van dienst zal zijn. Gaarne brengen wij U met één van hen in contact: (in alfabetische volgorde) K.R. Bolt te Overveen (Haarlem); J.G. Ern  te Utrecht en J. Jongepier te Purmerend (in '81 te Leeuwarden). Uw reactie hieromtrent zien wij met belangstelling tegemoet. Wij brengen nog onder Uw aandacht dat genoemde adviseurs een grote ervaring hebben. De advieskosten bedragen 5% van de bouwsom, hierbij komen nog reiskosten en andere onkosten. 1% van het adviseurshonorarium is voor onze commissie, waarvoor wij Uw zaak volgen, de eindkeuring verrichten en alle door U gewenste bijstand verlenen.

Orgelmakers die wij U voorstellen zijn in eerste instantie de firma Bakker en Timmenga te Leeuwarden en de firma Mense Ruiter te Groningen, andere orgelmakers die wij niet onvermeld willen laten zijn de firma Reil te Heerde, Flentrop te Zaandam en v. Vulpen te Utrecht.

De firma Bakker en Timmenga heeft momenteel een zgn viervoets positief beschikbaar voor ongeveer f 63.000,- excl BTW Dit instrument vervaardigden zij onlangs met gebruikmaking van enig historisch materiaal.

Vertrouwende U met dit rapport van dienst te zijn verblijven wij in afwachting van Uw reactie.

HOOGACHTEND